

KITABLAR WƏ RƏJLƏR

ЛИРИК СӘТИРЛӘР

С ӘВАВУШ Мәммәдзәдә Азәрбајҗан шә'рини мүтәрчимләриндә бир кими тамышыр. Бу жахыларда чагдан чыхмыш «Өзүнтәсдиҗ»* китабы илә о өзүну һәм дә лирик бир шаир кими кәстәра бәлмишдир. Китабдамы шә'рләрдә, бу шә'рләри рүһуиә, мотивиә уҗуи кәлән кичик һәмчәли поемада шаирни дунја-көрүшү, һисс вә дүҗулары, һајачанлары өз әксини тамышыдыр. С. Мәммәдзәдәни лирикасы һәр чүр тәктәрдән узат, бәзәк-дүзәкәт, сәдә, тәмкинли, ыҗмаҗ, сәкиҗ вә мө'налы бир лирикадыр.

Шаирни гәләмә алдымы һиссләр охчуја Јад дејил, өкәј дејил. Кәзәл бир мустиғини доғурдугу ичә вә доғри бир тәәссурат кими хәшдир. анчаг бу, адя вә өтәри тәәссурат кими галмыр. дүшүндүрүр, нараһат едир. Бу лирикамы ән кәзәл чәвәти

— һадисәләрин, әһваләтләри заһири тәсвирини Јох, оилары маһијәттини вермәкдән ибарәтдир. Арыдыг һағында јазылан шә'рдәки һиссләри табиғилә марәғләшдир. С. Мәммәдзәдә арылыгын өзүну дејил, бууи доғурдугу әссослапчалары вермәк үчүн лақони, тутарлы образлар тапмаға, тәзә, хош вә мө'налы ифадәләр ипәлтәмәјә чалышышыдыр.

Шаир, севки һиссләрини тәрәншүмүдә вә һәмни Јола кәдир. Оун шә'рләридә севкинни доғурдугу әһвал-руһијә һәр, тәиз дүҗулар һәр, дәри мәһәббәтлә севән кәчнин бөјүк, фәдакар үрәјини һәјачанлары вар! Бу поэзија мүасир инсань һиссләри кәстәри әриф мотивләрдә долуаур. «Өзүнтәсдиҗ» шә'риндәки лирик төһрәмәт тәкчә севән бир кәч дејил, һәм дә дүҗәја мејдан охујал, төһрәти өзүнә рәи етмәк истәјән, чәсур, агыллы вә мүдрик бир инсандир. О, һәм јүксәк севки дүҗулары илә Јашайыр, һәм һајачанлашыр, һәм дүшүрүр-дашыр, һәм нараһат бир һајат кечирир, һәм дә бөјүк, кәзәд кәтәчәк угрунда мүбариза апарыр. О, бикәмәләри кә-

рәндә бикәнә гәлә бәлмир, бөјүк мустиғидән зәвг адыр, һәјатны, заманыи эидиј-јәтләри һағында дүшүнүр. С. Мәммәдзәдәни Јарадычылыгы үчүн табиғилә әсәдыр. Оун әсәрләриндә лирик гәһрәмәт гәтијәтләдир, мөһкәмдир, севкии мүтәдәдидир. Ени заманда, јүксәк сәвијәләдир. Һализәдир, Гринҗи, Шовенин жүргүндүр, сләмни, сәһәти проблемләри илә, заман, тәлә, өзүи кими үмүмбәшәри мәсәләләрдә марәғланмыр.

«Өзүнтәсдиҗ» китабындакы «Дерд иәфәр» адлы поема тәләбәлик һәјәти илә, севки аялары, әнлә, арылыг, шәһманчылыг вә бу кими мотивләрдә дигтәти чәлб едир. Шә'рләрдәки һисс вә дүҗуларыи давамы кими сәсләнән бу поемамыи ән мүсәбәт чәвәти шаирни тәләбәлик, достлуғ, һәјәт һағында фикрләридир. Булар гуру, риторики тәрзидә дејил, һисс сөһбәтләр, ыҗмаҗ эпизодлар вәситәсилә веридир. Шаирни гәтәрәдә бәләдчи илә сөһбәти мө'налы вә әһмијәтлә эпизодлардан биридир. Башғасыныи әнлә ишәнәт лагәјд гәлмәги мәсләһәт көрәндәрә поемада е'тираз сәси вардыр. С. Мәммәдзәдә кәчч бир әкляни дағылмамына сојутганлы, бикәнә мүнәсәбәтини әлҗиһәндир. Оудр ки, Јени илә кәчәстидә кәчч әр-арвадыи чиди лхтлафаыида сарамыр, оилары барышдырмаға кәстәрәји чәдди мө'насылыгын әнләјыр. Сонра кәчч әкляни тәләји илә марәғтанмыр, һәр шәјһ илә гәлмәкә дүшдүҗүү бәләнә севкишр. Шаир бу барышыгын о гәдәр дә асанлыгәи бәтә кәл-мәдәјини дә кәстәрир. Уму-ијәтлә, поемада әнлә илә, достлуғла, севки илә бағды чәл ичә неғәтләрдә тәхууа-күшүдир.

С. Мәммәдзәдәшәи Јени китабында тәрчүмә етиди әсәрләрдән бәзи күмүналәр дә вардыр. Бу күмүналәр, бизни фикрләшчә, шаирни ән јахшы тәрчүмәләридир. Оун ориғиналдан етдиј тәрчүмәләр һәр шаирни өзү-көмәксәс мәфәккии, хусуси-

Јәткни сахламағ нөгтејә-нә-ләриндә әһмијәтләдир. С. Мәммәдзәдә тәрчүмәдә дөгнәдир, Азәрбајҗан шә'рини рүһуи, әһәккии, ритини олдугу кими рус охчу-ларына чатдырмаға чәлшырыр. О, һеч заман сәрбәст-лијә Јол вермир. Ф. Гочадан етиди тәрчүмә М. Араздан етиди тәрчүмәјә охшамыр. Бу ики шаир бир-бирикчә фәргләндији кими, тәрчүмә-ләр дә фәргләнир. Азәрбајҗан чәлг Јарадычылыгдан вә Аһығ Әләскәрдән тәрчү-мә етмәк олдугуа тәһи вә мүрәккәб бир ишдир. С. Мәм-мәдзәдә бууи әһдәсәндән бачарыла кәзә бәлмишдир. Шаир Тејмүр Елчинни ушғәләр үчүн Јаздыгы шә'р вә тапмачалар дә оун тәрчүмә-синдә ојағ, шән вә рәвал сәсләнир. Бячә, Н. Бәсәнзә-дәни «Гәриб» поемасыныи тәрчүмәси дә мүвәффијәт-ли чыхышыдыр. Әсәри рү-һуиү тутушү мүтәрчим поема-дакы һадисә вә вәзгәтлә-рыи дөгнәлидә рус охчула-рына чатдырмишдыр. С. Мәммәдзәдә севкич, кәдәр доғуран мотивләри горујуб сахламаға һәл олмашдыр.

Бутуи буглар кәстәри ки, о, тәрчүмә ишнә бөјүк мәс'улијәт вә тәләбкарлыға Јашамыр. Бу, шаирни ән кә-зәл кәфәјәтләриндә биридир. Оудр ки, тәрчүмә илә әләгәдәр Јаздыгы шә'р хусу-силә мө'налы вә сәкин сәслә-нир, ичәлб сәвәтә бәсләд-ји мәһәббәтлә ифадә едир. С. Мәммәдзәдә үчү тәрчү-мә—сәһәтдир. Јарадычылыг-дыр.

«Өзүнтәсдиҗ» китабы му-әллифин Јарадычылыг ик-кәләрныи кәстәричә, өзүвү истәдәдди шаир вә мүтәр-чим кими тәдҗә етмәк чә-һәтдән марәғләшдир. С. Мәм-мәдзәдә мөһсулар чалы-мышы. Уиумәтиғәт охчула-рына Азәрбајҗан шә'рини бир сыра Јахшы күмүнәләри-ни чатдырмишдыр. Бу Јени китабы дә ишнәи даһа бөјүк һәвәс вә мәһәббәтлә даһа етидрәчәјинә, Јени-Јени әсәр-ләрдә охчулары сәндирә-чәјинә биздә һәм ојадыр.

* «Өзүнтәсдиҗ» (русча), шә'рләр вә тәрчүмәләр— Азәршәһ, 1976.